

Bruxelles, 21. studenoga 2023.
(OR. en)

15732/23

DEVGEN 214
RELEX 1358
ACP 121
SUSTDEV 150
DIGIT 270
ENV 1341
CLIMA 576
SOC 810

ISHOD POSTUPAKA

Od: Glavno tajništvo Vijeća

Na datum: 21. studenoga 2023.

Za: Delegacije

Br. preth. dok.: 15128/23

Predmet: Socijalna, zelena i digitalna tranzicija
– zaključci Vijeća (21. studenoga 2023.)

Za delegacije se u Prilogu nalaze Zaključci Vijeća o socijalnoj, zelenoj i digitalnoj tranziciji, koje je Vijeće odobrilo na 3985. sastanku održanom 21. studenoga 2023.

Zaključci Vijeća o socijalnoj, zelenoj i digitalnoj tranziciji

1. Vijeće ponovno potvrđuje predanost Europske unije i njezinih država članica Programu održivog razvoja do 2030. i njegovim ciljevima održivog razvoja kao našem zajedničkom, univerzalnom i nedjeljivom planu za održivu i mirnu budućnost. Vijeće nadalje ponovno potvrđuje obveze iz zaključaka Vijeća od 27. lipnja 2023. naslovljenih „EU na polovici razdoblja provedbe Programa 2030.” te iz političke izjave sa sastanka na vrhu 2023. o ciljevima održivog razvoja. U tom pogledu Vijeće naglašava važnost prve dobrovoljne revizije EU-a koja je na političkom forumu UN-a na visokoj razini o održivom razvoju održanome 19. srpnja 2023. predstavljena kao konkretan izraz odlučne predanosti EU-a održivom razvoju na vlastitu području, kao glavni pokretač djelovanja EU-a, i diljem svijeta podupiranjem partnerskih zemalja u njihovim naporima na provedbi.
2. Vijeće podsjeća na novi Europski konsenzus o razvoju i ističe vodeću ulogu EU-a i njegovih država članica u dosljednoj, sveobuhvatnoj i učinkovitoj provedbi svih triju dimenzija Programa održivog razvoja do 2030. – gospodarske, socijalne i okolišne dimenzije – na uravnotežen i integriran način, uz poštovanje njegovih vodećih načela sudjelovanja, transparentnosti, odgovornosti i predanosti tome da nitko ne bude zapostavljen. Provedba tog programa integrirana je u pristup utemeljen na ljudskim pravima.
3. Vijeće naglašava da je održivi razvoj trenutačno otežan zbog izrazito nesigurnog međunarodnog konteksta i nove geopolitičke dinamike. U globalnom društvu koje je međusobno izrazito povezano kriza klimatskih promjena i ekološka kriza dodatno su pogoršane šokovima i sukobima kao što su pandemija bolesti COVID-19 i ruski agresivni rat protiv Ukrajine, što dovodi do destabilizacije geopolitičkog okruženja, pogoršanja globalnih izazova i sve veće nestabilnosti, uz primjetan učinak u zemljama u razvoju. Vijeće sa zabrinutošću prima na znanje nalaze izvješća o globalnom održivom razvoju¹ u vezi s nazadovanjem u ostvarivanju ciljeva održivog razvoja i nazadovanjem u pogledu indeksa ljudskog razvoja, što međunarodnu zajednicu udaljava od ispunjavanja Programa održivog razvoja do 2030. i odvraća od održive i uključive tranzicije.

¹ <https://sdgs.un.org/gsdrgsdr2023>

4. Vijeće uviđa da bi se, u okviru predloženom u Programu održivog razvoja do 2030., zelenom i digitalnom tranzicijom trebale poticati strukturne promjene potrebne za postizanje ciljeva održivog razvoja i ciljeva Pariškog sporazuma o klimatskim promjenama te globalnog okvira za bioraznolikost iz Kunminga/Montreala. Te tranzicije i njihova međusobna povezanost imaju potencijal za zajedničko stvaranje održivih, pravednih, uključivih i konkurentnih međunarodnih modela potrošnje i proizvodnje koji su više usmjereni na čovjeka, resursno učinkovitiji i prihvatljiviji za okoliš, kojima se promiču kružno gospodarstvo i prirodna rješenja te potiču povezivost, inovacije i gospodarska preobrazba. Ako su tranzicijske politike osmišljene dosljedno u svim sektorima, uzimajući u obzir interese partnerskih zemalja te socijalna pitanja, slobodnu trgovinu, poduzetništvo i korisne politike poslovnog razvoja, te tranzicije mogu dovesti do otvaranja formalnih, pristojnih i visokokvalitetnih radnih mjesta s velikom dodanom vrijednošću te do promicanja jednakosti, socijalne uključenosti i iskorjenjivanja siromaštva.
5. Vijeće posebno ističe da sve veće razine siromaštva i nejednakosti unutar zemalja i među njima predstavljaju prijetnju održivom razvoju. Ometaju dugoročnu gospodarsku stabilnost te zeleni i uključiv rast, utječu na zdravlje, sigurnost opskrbe hranom i ishrane, obrazovanje, rodnu ravnopravnost i osnaživanje žena i djevojčica, nanose štetu socijalnoj koheziji, narušavaju institucionalni legitimitet i štete okolišu. Osim toga, nejednakosti, siromaštvo i socijalna isključenost važni su uzroci društvenih nemira, političke nestabilnosti i sukoba.
6. Kako nitko ne bi bio zapostavljen, kako bi se iskoristile prednosti zelene i digitalne tranzicije te kako bi te tranzicije bile pravedne, održive, otporne, transformativne i uključive, trebalo bi poboljšati i promicati snažan i pozitivan socijalni program u suradnji s partnerskim zemljama. Vijeće naglašava da taj sveobuhvatan pristup, koji se temelji na socijalnoj, zelenoj i digitalnoj tranziciji, odražava vrijednosti EU-a, ima za cilj jačanje autonomije partnerskih zemalja i daje partnerstvu EU-a dodanu vrijednost.

7. Taj socijalni program posebno bi podrazumijevao jačanje politika u područjima obrazovanja, uključujući tehničko i strukovno obrazovanje i osposobljavanje, zdravlja, dostojanstvenog rada, socijalne zaštite i pristupa visokokvalitetnim osnovnim javnim uslugama, posebno, među ostalim, vodoopskrbi, sanitarnim uvjetima i higijeni. Vodio bi se načelima okvira za pravednu tranziciju za sve te iskorjenjivanjem siromaštva i smanjenjem nejednakosti, promicanjem rodne ravnopravnosti i osnaživanjem žena i djevojčica, sudjelovanjem i osnaživanjem mladih te uključivanjem osoba s invaliditetom. Taj socijalni program temeljio bi se i na usklađenosti politika, dobrom upravljanju i pristupu utemeljenom na ljudskim pravima te bi se bavio politikama kojima se prepoznaje, smanjuje i preraspodjeljuje neplaćena skrb te nagrađuje i zastupa plaćeni rad u području skrbi. Vijeće podsjeća na obveze utvrđene u Uredbi o Instrumentu za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju – Globalna Europa da se najmanje 20 % službene razvojne pomoći koja se financira u okviru tog instrumenta namijeni za socijalnu uključenost i ljudski razvoj te da rodna ravnopravnost bude glavni ili važan cilj u najmanje 85 % provedenih novih djelovanja.
8. Jačanjem socijalne kohezije i olakšavanjem pristupa osnovnim socijalnim uslugama i socijalnoj zaštiti smanjuju se siromaštvo i nejednakost te bi se tako mogli na globalnoj razini promicati novi socijalni ugovori i socijalna uključenost. Stoga je ključno podupirati razvoj nacionalnih sustava socijalne zaštite za sve članove društva kako bi se promicale socijalne i gospodarske prilike za pravednu tranziciju i osiguralo da nitko ne bude zapostavljen te kako bi se poduprle reforme koje dovode do učinkovitih, odgovornih i transparentnih institucija, uključivih politika, dobrog upravljanja, vladavine prava i pristupa pravosuđu.
9. Vijeće naglašava važnost provedbe cilja održivog razvoja br. 10 „Smanjiti nejednakosti unutar zemalja i među njima”. Vijeće naglašava da su praćenje nejednakosti i izvješćivanje o njoj presudni. U tom pogledu Vijeće pozdravlja pokazatelj nejednakosti Europske komisije i upotrebu procjena distribucijskog učinka. Vijeće ujedno preporučuje najširu primjenu pokazatelja nejednakosti, među ostalim u okviru inicijativa Tima Europa i u pogledu strategije *Global Gateway*, te potiče države članice da ga upotrebljavaju. Osim toga, Vijeće naglašava važnost inicijativa Tima Europa za prevladavanje nejednakosti (vodeće inicijative u području ravnopravnosti) i potiče Komisiju da promiče daljnje inicijative u tom području. Također ponovno ističe važnost agende za bolju regulativu, uključujući procjene regulatornog učinka, za jačanje usklađenosti politika radi razvoja.

10. Vijeće podsjeća na to da je EU predan promicanju pristupa utemeljenog na ljudskim pravima koji obuhvaća sva ljudska prava, bez obzira na to radi li se o građanskim, kulturnim, gospodarskim, političkim ili socijalnim pravima, koja su u središtu svih inicijativa povezanih s ciljevima održivog razvoja. Ističe da ostvarivanje ljudskih prava doprinosi smanjenju siromaštva i nejednakosti te postizanju svih ciljeva održivog razvoja. Poštovanje, zaštita i promicanje ljudskih prava, uključujući radnička prava, te demokracije i vladavine prava i dalje su prioritet.
11. Vijeće naglašava važnost provedbe cilja održivog razvoja br. 16 „Mir, pravda i snažne institucije” jer su promicanje mirnih, otpornih, pravednih i uključivih društava, olakšavanje pristupa pravosuđu za sve i izgradnja učinkovitih, odgovornih i transparentnih institucija preduvjeti održivog razvoja. Vijeće podsjeća na svoje zaključke od 19. svibnja 2017. naslovljene „Stavljanje u funkciju humanitarno-razvojnih poveznica”, u kojima se poziva na pristup „nenanošenja štete” i naglašava potreba za fleksibilnijim pristupom planiranju koji je više prilagođen kontekstu u pogledu razvojnih intervencija u nestabilnim situacijama i situacijama sukoba.
12. Vijeće ponovno ističe potporu ekonomiji dobrobiti², koja je u središtu Programa održivog razvoja do 2030. i inicijativi za nadilaženje okvira bruto domaćeg proizvoda (BDP). I jedna i druga podrazumijevaju nelinearan i višedimenzionalan koncept razvoja koji nadilazi isključivo gospodarske parametre.
13. Vijeće ponovno potvrđuje snažnu predanost EU-a osnaženom civilnom društvu, među ostalim organizacijama za prava žena i feminističkim pokretima, organizacijama koje se zalažu za prava djece i prava osoba s invaliditetom, borcima za ljudska prava i socijalnim partnerima, kao i poticajnom i pristupačnom okruženju za civilno društvo. Naglašava važnost pružanja potpore partnerskim zemljama u jačanju demokratskih procesa, socijalnog dijaloga i sustava odgovornosti. Ističe važnost podupiranja kapaciteta organizacija civilnog društva da doprinesu ostvarenju Programa održivog razvoja do 2030. kao samostalni akteri dobrog upravljanja i razvoja, kao i sudjelovanja civilnog društva u donošenju politika i odluka.

² Zaključci Vijeća o ekonomiji dobrobiti (SL 2019/C 400/09, ST 13432/19).

14. Vijeće naglašava važnost programa razvojne učinkovitosti i ističe da je za socijalnu, zelenu i digitalnu tranziciju potrebna znatna i održiva mobilizacija financijskih sredstava. U skladu s Akcijskim planom iz Addis Abebe Vijeće primjećuje sljedeće:
- a. Službenom razvojnom pomoći se, zajedno s drugim izvorima financiranja, promiče dugoročan, održiv i uključiv rast te je ona i dalje vrlo važan izvor financiranja i stručnog znanja za partnerske zemlje. Pouzdana je i ima ulogu katalizatora u transformativnim razvojnim procesima i postizanju ciljeva održivog razvoja, čime se omogućuje mobilizacija nacionalnih i međunarodnih resursa iz javnih i privatnih izvora.
 - b. EU podupire partnerske zemlje u poboljšanju upravljanja javnim financijama, s posebnim naglaskom na mobilizaciji domaćih resursa. EU promiče transformativan pristup upravljanju javnim financijama kojim se otklanjaju temeljni uzroci rodne neravnopravnosti i nejednakosti povezane s invaliditetom i koji je blisko povezan s oblikovanjem i provedbom politike socijalne zaštite. Za poboljšanje mobilizacije domaćih resursa potrebno je osigurati fiskalni prostor i uspostaviti učinkovite i napredne porezne sustave. Osim toga, trebalo bi pojačati domaću i međunarodnu suradnju u borbi protiv utaje poreza i nezakonitih financijskih tokova.
 - c. Ključno je usmjeriti više ulaganja privatnog sektora u potporu održivom razvoju partnerskih zemalja, kako je navedeno u strategiji *Global Gateway*, pri čemu na umu treba uvijek imati načelo preuzimanja odgovornosti. Kako bi se privuklo privatno financiranje za dugoročne, visokokvalitetne i održive projekte, presudno je ulagati u ljudski razvoj i izgradnju kapaciteta, pojačati stabilne nacionalne i međunarodne financijske sustave, promicati financijske instrumente povezane s održivošću kao što su zelene obveznice, osigurati interoperabilnost okvira i standarda održivog financiranja te osigurati odgovarajuće regulatorne okvire EU-a i, prema potrebi, mehanizme za smanjenje rizika. Multilateralne razvojne banke i drugi razvojni fondovi imaju važnu ulogu i ključni su za iskorištavanje privatnih financijskih sredstava za potporu ciljevima održivog razvoja u širim razmjerima.

15. Vijeće poziva Komisiju, visokog predstavnika i države članice da u skladu sa svojim nadležnostima:
- a. pojačaju i povećaju vidljivost odgovora Tima Europa u području ljudskog razvoja u partnerskim zemljama, posebno promicanjem zajedničkog diskursa i organiziranjem terenskih posjeta na visokoj razini. Ta bi se potpora u prvome redu trebala usmjeriti na rodnu ravnopravnost, ostvarivanje ljudskih prava žena i djevojčica, mlade i osobe u ranjivom položaju, kao što su osobe koje žive u siromaštvu, djeca i osobe s invaliditetom te osobe pogođene klimatskim promjenama;
 - b. pojačaju i poboljšaju suradnju s partnerskim zemljama kako bi se osigurale uključive, reprezentativne, transparentne i odgovorne javne institucije na svim razinama koje promiču dobro upravljanje i povjerenje između građana i njihovih institucija radi osiguravanja preuzimanja odgovornosti na lokalnoj razini te kako bi se potaknulo potpuno, ravnopravno i smisleno sudjelovanje građana i organizacija civilnog društva u postupcima donošenja odluka. U tom su pogledu ključne dobre gospodarske politike te demokratske i transparentne institucije za mobilizaciju domaćih resursa i privatna ulaganja;
 - c. zadrže snažan naglasak na potpori partnerskim zemljama u osmišljavanju, poboljšanju i provedbi uključivih, prilagodljivih i univerzalno dostupnih sustava i mjera socijalne zaštite. Ti sustavi i mjere trebali bi uključivati minimalne razine socijalne zaštite kojima se štite ljudi i jača otpornost, potiču održive i zelene odluke i ulaganja te aktivno omogućuju razvoj vještina i pristup novim pristojnim radnim mjestima;
 - d. u potpunosti i učinkovito iskoriste sve dostupne instrumente za promicanje pravedne tranzicije, uključujući Globalni Akcelerator UN-a i Smjernice Međunarodne organizacije rada za pravedan prijelaz na okolišno održiva gospodarstva i društva za sve, u skladu s pristupom Tima Europa;
 - e. iskoriste puni potencijal europske financijske strukture kako bi se ubrzala provedba Programa održivog razvoja do 2030. i pružila potpora ranjivim gospodarstvima da izvuku svoje stanovništvo iz siromaštva, uz istodobnu zaštitu planeta, kako je navedeno na sastanku na vrhu u Parizu za novi globalni financijski pakt.